

Київський університет імені Бориса Грінченка

№ 1

ARS MUSICAE:

музично-освітологічний
дискурс

Збірник наукових праць

Київ – 2014

ПЕРЕДМОВА	3	РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ	65
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	5	<i>Ляшенко О.Д.</i> Інтелектуальний компонент у структурі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	65
<i>Олексюк О.М.</i> Пролегомен про інноваційний простір мистецької освіти в класичному університеті	5	<i>Мережко Ю.В.</i> Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інтегрованих типів уроків у професійній діяльності	69
<i>Пляченко Т.М.</i> Наукові засади викладання основного музичного інструмента в умовах університетської освіти ..	9	<i>Економова О.С.</i> Методичні засади музично-виконавської підготовки майбутніх учителів музики на основі інтеграційного підходу	73
<i>Ткач М.М.</i> Універсалії педагогічної культури у структурі професійного світорозуміння майбутнього вчителя музики	14	<i>Гаркуша Л.І.</i> Виховання самостійності майбутнього вчителя музики у класі фортепіано	78
<i>Бондаренко Л.А.</i> Професійний саморозвиток майбутнього вчителя музики: синергетичний підхід	18	<i>Ходоровська І.М.</i> Використання інформаційних технологій у процесі роботи студентів над музичним диктантом	82
<i>Попович П.М.</i> Взаємодія діяльнісної та практичної складових у структурі професійно-особистісного досвіду майбутнього фахівця	23	<i>Ходоровський В.І.</i> Виховання інструментально-виконавських навичок майбутнього вчителя музики на початковому етапі роботи над музичним твором у класі фортепіано	87
<i>Болгарський А.Г.</i> Становлення і розвиток музичної освіти в Україні	27	<i>Макарова Е.В.</i> Вокально-виконавська культура як складова професійної мистецької компетентності педагога-музиканта	91
<i>Світайло С.В.</i> Педагогічні аспекти становлення творчої особистості у процесі диригентсько- хорової підготовки	32	<i>Яковенко В.Г.</i> Розвиток творчої самостійності студентів на заняттях з постановки голосу та у творчих гуртках	95
<i>Брюханова Г.В., Конопко О.І.</i> Використання інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців мистецьких ВНЗ України	36	<i>Чугунова М.М.</i> Самостійна робота майбутнього вчителя музики у процесі диригентської підготовки	99
РОЗДІЛ II. ФЕНОМЕН МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	40	<i>Удовиська-Скляренко Л.А.</i> Професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва як предмет наукового дослідження	103
<i>Вишинський В.В.</i> Контекстуальні аспекти взаємодії слова й музики (на прикладі симфонізму Г. Малера)	40	<i>Скляр О.О.</i> Музично-теоретичні дисципліни у розвитку професійного інтересу майбутнього вчителя музики	107
<i>Ізваріна О.М.</i> Пересувні оперні театри в Україні першої третини XX ст.	47	SUMMARY	111
<i>Бутенко Т.М., Сахарова Л.О.</i> Принципи фортепіанної педагогіки К. Мартінсена	52		
<i>Куришев Є.В.</i> Поетичні образи Бориса Грінченка у творчості українських композиторів	56		
<i>Лісецький С.Й.</i> Фортепіанні твори А. Кос-Анатольського в інтерпретації Марії Крушельницької	61		

Брюханова Г.В.,

викладач кафедри дизайну

Інституту мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка;

Конопко О.І.,

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва

Інституту мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка

Використання інформаційних технологій у професійній підготовці фахівців мистецьких ВНЗ України

У статті розглядаються питання удосконалення професійної мистецької, мистецько-педагогічної та дизайнерської освіти, що відповідає загальним тенденціям створення інформаційного суспільства та прискореного розвитку освіти і науки. Впровадження інформаційних технологій у систему освіти стане вагомим внеском у розвиток інформаційного суспільства і сприятиме інтеграції України у світову спільноту.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців, мистецька та педагогічна освіта, інформаційні технології, електронний підручник, комп'ютерні дизайн-технології.

В статье рассматриваются вопросы усовершенствования профессионального творческого, творческо-педагогического и дизайнерского образования, что соответствует общим тенденциям создания информационного общества и ускоренного развития образования и науки. Внедрение информационных технологий в систему образования станет весомым вкладом в развитие информационного общества и будет способствовать интеграции Украины в мировое сообщество.

Ключевые слова: профессиональная подготовка специалистов, творческое и педагогическое образование, информационные технологии, электронный учебник, компьютерные дизайн-технологии.

The article deals with the improvement of professional arts, arts and design education according to general tendencies of information society creation and rapid development of education and science. Implementation of modern technology into the system of education will contribute significantly to the development of information society and facilitate the integration of Ukraine into the world community.

Key words: specialists professional training, arts and pedagogical education, information technology, electronic textbook, computer design technology.

Постановка проблеми. Впродовж попередніх періодів розвитку та становлення української системи освіти в галузі підготовки фахівців з образотворчого мистецтва та дизайну відбулись глобальні зміни. Такі зміни охопили не тільки методичну та матеріальну сторони цієї освітянської галузі, але й технічну її складову. З 90-х років ХХ ст. поступово, але невпинно у сфері дизайнерської освіти почали впроваджуватись комп'ютерні технології. У деяких передових вищих навчальних закладах, зокрема в Українській академії друкарства, уже у 1990-х рр. студенти вивчали комп'ютерні дизайн-технології. Утім, професійна підготовка фахівців мистецьких напрямків освіти потребує подальших досліджень та удосконалень, зокрема у сфері інформатизації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню різноманітних засобів навчання, сукупності дидактичних засобів як системи, взаємодії її окремих складових, дослідженню проблем їх удосконалення та використання у навчальному процесі та впливу на його результативність присвячені ґрунтовні праці Ю. Бабанського, В. Бейлінсона, Т. Габая, В. Євдокимова, Б. Єсипова, Л. Зоріної, І. Зязюна, В. Краєвського, Ч. Куписевича, І. Лернера, В. Оконя, М. Скаткіна, А. Прокопенка, Г. Хозяїнова, Н. Шахмаєва, С. Шаповаленка та ін.

Впровадження інформаційних технологій в освіту суттєво впливає на систему засобів навчання, співвідношення та взаємодію окремих компонентів цієї системи. Відтак різні аспекти

інформатизації навчання вивчаються у працях Л. Білоусової, І. Василевського, Б. Гершунського, Л. Гур'євої, А. Єршова, М. Жалдака, Л. Зайнудінової, І. Зверева, Ч. Куписевича, Є. Машбиця, Д. Матроса, І. Підласого, Є. Полата, М. Патланжонглу, С. Ракова, Н. Розенберга, О. Філатова, С. Христичевського та ін.

Філософи та педагоги, зокрема В. Кудін, О. Падалка, О. Пехота, А. Ракітов, З. Самчук, Ю. Сурмін, дослідили процес інформатизації освіти та розвитку освітніх технологій, наголосивши на важливій ролі засобів навчання, якими можна керувати. Роботи Ю. Баранової, О. Башмакова, Л. Зайнудінової, В. Іванова, Є. Перевалової, О. Тищенко, Є. Тюріної, С. Христичевського, О. Чадіна, Н. Шерпаєва доводять, що за період інформатизації освіти було розроблено досить багато комп'ютерних дидактичних засобів, зокрема електронних підручників; їх використання дало змогу накопичити практичний досвід і виявило необхідність проведення ґрунтовних досліджень, потрібних для створення якісних електронних підручників [1–3; 10; 12].

Заслугують на серйозну увагу авторські розробки новітніх методів графічного аналізу зображень І.О. Кузнецова, М.І. Яковлева. Зокрема, М. Яковлев розглядає колірну гармонію з позицій психологічного сприйняття, О. Яцюк та Е. Романичева систематизують відомості про комп'ютерні технології у сучасному дизайні.

У працях Г. Борисовського, В. Даниленка, О. Заварзіна, А. Лаврентьева, В. Михайленка, С. Раппопорта, Ю. Сомова, О. Чернишова вивчаються важливі для професійної підготовки фахівців питання композиційного формотворення.

Значну роль у вивченні інформатизації освіти та визначенні напрямку її розвитку відіграли Закон України «Про національну програму інформатизації», який було прийнято 1998 р., зі змінами та доповненнями 2001 та 2002 рр., та Концепція Програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільської школи, розроблена авторським колективом під керівництвом В. Огнев'юка. А прийнятий Верховною Радою у 2007 р. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» зробив значний внесок у виконання задач, розробку механізмів та шляхів створення інформаційного суспільства у нашій країні.

Метою статті є дослідження питань інформатизації професійної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін у ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ВНЗ мистецького профілю використання інноваційних технологій є необхідним у викладанні багатьох фахових дисциплін. Це досить легко здійснюється у навчанні дизайнерським дисциплінам через їх зв'язок з комп'ютерними технологіями.

Найбільш інформаційно забезпеченим на сьогодні є художнє проектування — основна фахова дисципліна, необхідна для здійснення дизайнерських розробок. Водночас у навчанні композиції, яка є основою майже для всіх мистецьких дисциплін, завдання лише іноді виконуються засобами комп'ютерної графіки, якщо у навчальному закладі є достатня кількість комп'ютерів із програмним забезпеченням.

Зважаючи на наявні серйозні методичні недоліки працювання в інформатизації мистецьких дисциплін та комп'ютерної графіки, важливими є розробки окремих науковців у галузі технічної естетики та мистецтвознавства. Питання композиційного формотворення досить детально розглядаються у працях Г.Б. Борисовського, В.Я. Даниленка, О.О. Заварзіна, А.М. Лаврентьева, В.Є. Михайленка, С.Х. Раппопорта, Ю.К. Сомова, О.В. Чернишова, тоді як поняття колірної гармонії у мистецьких дисциплінах і використання кольору у варіаціях дизайнерських розробок потребують більш глибокого вивчення.

У своєму навчальному посібнику «Основы теории и методологии дизайна» В.Ф. Рунге [8] пропонує розглядати з позицій психології явище колірної гармонії і відзначає, що у дизайні поняття «красивий» може бути лише відносним. Форма, розмір, фактура поверхні, призначення об'єкта впливають на емоційне звучання кольору.

Можна погодитися із С. Прищенко [7], яка відмічає, що «першою і на сьогодні єдиною спробою систематизувати відомості про комп'ютерні технології у сучасному дизайні став посібник російських авторів О. Яцюк та Е. Романичевої «Компьютерные технологии в дизайне. Эффективная реклама» [13]. Зокрема, заслуговує на увагу матеріал щодо кольору в комп'ютерних технологіях та опис кольорних моделей, хоча важливі моменти теорії кольорознавства надто скорочені, а закономірності практичного створення колірної гармонії майже не розглядаються. Природна гармонійність кольорів, її використання у мистецьких дисциплінах та дизайні мають бути об'єктом уважного вивчення.

Перспективним є інноваційний метод роботи з кольорами за рахунок впровадження комп'ютерного кольороутворення, який може бути використаний як при вивченні дисципліни «Кольорознавство», так і в інших мистецьких дисциплінах, зокрема у «Композиції».

Варто прийняти до уваги спостереження С. Прищенко [7] щодо впровадження інноваційного методу вивчення кольорознавства. Автор вважає, що позитивними моментами цього процесу можна вважати більш швидке вирішення методичних завдань порівняно з традиційними методами навчання, збільшення і розширення діапазону практичних задач з кольорознавства та композиції. Істотно розширюється діапазон кольорних сполучень, виявляється зручність

при роботі з палітрами, що представлені сучасними графічними програмами. На думку автора, в цілому можна зробити такі висновки:

— очевидна зміна технічних можливостей роботи з кольором, розширення технічного діапазону виконання завдань;

— змінюється характер виконання завдань при виконанні їх у електронному середовищі;

— наявні динамічність і величезна багатоміанісність композиційних і колірно-тональних рішень;

— технічне виконання комп'ютерних робіт має привабливий зовнішній вигляд, що підвищує психологічний комфорт у процесі навчання.

Проте існують і певні проблеми кольоросприйняття у комп'ютерній графіці:

1) принципово змінюється характер кольоросприйняття при переході від роботи з фарбами до насичених екранних;

2) виявляється велика стомленість очей при багатогодинній роботі за комп'ютером [7].

Отже, можна зробити висновок про те, що сприйняття кольору та створення колірної гармонії у сучасному розумінні є складним процесом і водночас одним з найактуальніших принципів формування візуально-інформаційного середовища, тому повинен розглядатися комплексно у багатьох сферах, зокрема у мистецтві і художньо-проектній творчості. Сучасна дизайнерська художньо-графічна діяльність міцно пов'язана з цифровими технологіями, тож вимагає відповідних зв'язків між класичною теорією кольорознавства та комп'ютерними напрацюваннями.

Зараз для підготовки фахівців з дизайну друкованої продукції використовують величезний масив програмного забезпечення, зокрема для створення та обробки растрової графіки, список яких очолює редактор растрової графіки Adobe Photoshop, програми векторної графіки, яскравими представниками яких є Adobe Illustrator, Corel Draw, Macromedia Freehand, Inkscape тощо. Для верстки багатосторінкових видань на сьогодні створено низку високопрофесійних програм, таких як Adobe InDesign

та QuarkXPress. Існує також досить багато програмного забезпечення для створення та редагування шрифтових гарнітур, наприклад, Pyrus Scanfont, FontLab або TypeTool.

В. Ткачук вважає, що інформація на відміну від природних ресурсів є невичерпним стратегічним ресурсом розвитку. Аксіомою переходу сучасного українського суспільства до інноваційно-інформаційної моделі розвитку є пріоритетний розвиток освіти, однією з провідних рис якої є не тільки створення інноваційного освітнього середовища, а й широке застосування новітніх інформаційних технологій та долучення молоді до їх створення [9].

Л. Коваль підкреслює, що необхідність використання інформаційних технологій у професійній освіті диктується фундаментальними змінами сучасності і необхідністю переходу до нової стратегії розвитку суспільства на основі знань і перспективних високоефективних технологій. Нові інформаційні технології забезпечують реалізацію нових підходів до навчання, надають нові засоби і методи пошуку й управління знаннями. На сучасному етапі розвитку професійної освіти значення використання в освіті електронних підручників зростає за рахунок активного втілення інформаційних технологій, які допомагають ширше передати матеріал, тому розробка електронного підручника актуальна при підвищенні професійної педагогічної освіти...» [4].

Висновки. Для підвищення якості освіти в багатьох університетах — і цей процес має поширюватися — зараз застосовується електронна система Moodle, яка дає можливість створювати електронні курси дисциплін, а також організовувати системи дистанційного навчання. Користуючись системою Moodle, студенти мають можливість більш повно засвоювати матеріал, отриманий на лекціях, слідувати за своєю успішністю, відсилати виконані роботи в електронній версії, проходити тестування тощо. У свою чергу викладачеві ця система надає розширені можливості викладання матеріалу та контролю за знаннями та успішністю студентів.

ДЖЕРЕЛА

1. Баранова Ю.Ю. Методика использования электронных учебников в образовательном процессе / Ю.Ю. Баранова, Е.А. Перевалова, Е.А. Тюрина, А.А. Чадин // Информатика и образование. — 2000. — № 8.
2. Башмаков А.И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / А.И. Башмаков, И.А. Башмаков. — М. : Информационно-издательский дом «Филинг», 2003. — 616 с.
3. Иванов В.Л. Структура электронного учебника / В.Л. Иванов // Информатика и образование. — 2001. — № 6.
4. Коваль Л.Е. Електронний підручник як засіб вдосконалення професійної педагогічної освіти майстрів виробничого навчання. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Вип. 8 / Л.Е. Коваль. — Донецьк, ДонНТУ, 2010.

5. Ланкин В.А. Электронный учебник: возможности, проблемы, перспективы / В.А. Ланкин, О.В. Григорьева // Высшее образование в России. — 2008. — № 2. — С. 130–134.
6. О'Квин Д. Допечатная подготовка. Руководство дизайнера / Д. О'Квин. — М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. — 592 с.
7. Прищенко С.В. Розвиток асоціативно-колеристичного мислення засобами комп'ютерної графіки / С.В. Прищенко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. пр. / ред.Т.А. Кумейко. — 2009. — № 11.
8. Рунге В.Ф. Основы теории и методологии дизайна / В.Ф. Рунге. — М. : МЗ-Пресс, 2001. — 252 с.
9. Ткачук В.В. Інформатизація освіти як чинник формування інноваційно-інформаційного суспільства в Україні (філософський аналіз) : дис. ... канд. філософ. наук / В.В. Ткачук. — К., 2010.
10. Тыщенко О.Б. Новое средство компьютерного обучения — электронный учебник / О.Б. Тыщенко // Компьютеры в учебном процессе. — 1999. — № 10. — С. 89–92.
11. Шевченко І.І. Колір, як естетичний феномен : автореф. дис. ... канд. філософ. наук / І.І. Шевченко. — К., 2000.
12. Шерпаев Н.В. Электронный учебник как основа учебно-методического комплекса / Н.В. Шерпаев // Материалы конференции «ИТО-2002». — М., 2002.
13. Яцук О. Компьютерные технологии в дизайне. Эффективная реклама // О. Яцук, Э. Романычева. — СПб., 2001. — 432 с.

in professional activity. The formation and development of artistic personality in the process of higher education involves development of initiative, creativity, ability to model own activity, assess their impact, mastering the scientific outlook in future professional activity. Specialist's training in the system of higher education requires formation of artistic personality. In this process, in addition to getting professional knowledge, too much importance is attached to development of emotional and sensual sphere of worldview. In this process knowledge is transformed into beliefs, and then — into stimulus and motive to activity, that's why an emotional sensual-specific content of arts is an important factor in the development of artistic person. Aesthetic world specifically reproduced in art work is an area in which worldview accepts and assimilates the essence of phenomena, connections between them, and hence the essence of the world, presented in a work of art. In arts such universal connections arise at the level of individual, special, specific, not universal which causes their perception. Such scientific world as a certain position of the creative personality is based on a system of acquired expertise, on the understanding of the aesthetic essence and value of art works produced in the process of life as aesthetic ideal representation of the meaning and purpose of artistic creativity, ways and means of implementation. The formation and development of artistic personality in the process of getting higher education involves development of initiative, creativity, ability to model own activity, assess their impact, mastering the scientific outlook in future professional activity. In actually, most researchers on issues of professional education emphasize these aspects of the important characteristics of the personality.

Briukhanova G.V., Konopko O.I.

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS AT ARTS UNIVERSITIES IN UKRAINE

The article deals with the improvement of professional arts, arts and design education according to general trends of information society creation and rapid development of education and science. Modern society requires high competence of specialists in their future activities, improves the quality and level of their professional training provided with the use of information technology in education. Implementation of information technology in education will significantly contribute to the development of the information society and facilitate Ukraine's integration into the world community.

To improve the quality of education many universities should use electronic system Moodle, which allows to create electronic courses of subjects and organize e-learning system. Using the system Moodle, students have the opportunity to get knowledge perfectly, watch their progress, send their work in the electronic version, take tests etc. As to the teacher, this system provides advanced teaching material and control of knowledge and the student's performance.

UNIT II.

PHENOMENON OF MUSIC ARTS IN HISTORICAL-CULTURAL DISCOURSE

Vyshynskiy V.V.

CONTEXTUAL ASPECTS OF VERBAL-MUSICAL INTERACTION (ON THE EXAMPLE OF GUSTAV MAHLER'S SYMPHONIES)

The article is focused on the correlation of verbal and musical components in the arts environment of Mahler's symphonies. The author presents his typology of Mahler's programmaticity; exposes fundamental principles of composer's music thinking; outlines principles of Mahler's musical language formation. The object of the